

Bibliotekarstudentens nettleksikon om litteratur og medier

Av Helge Ridderstrøm (førsteamanuensis ved OsloMet – storbyuniversitetet)

Sist oppdatert 25.03.25

Om leksikonet: https://www.litteraturogmedieleksikon.no/gallery/om_leksikonet.pdf

Bok

Bøker inneholder informasjon og kan være lagd av treplater, skinn, papyrus, bark, metall, tøy, papir, plast m.m. De kan være foldet sammen som et trekkspill, rullet sammen (f.eks. papyrus- eller skinnrull), sydd i bokryggen, ha vifteform m.m.

“Ordet *bog* kommer af *bøg*, efter det materiale, bølgeplader e.l., som man i Norden tidligst skrev på. [...] I litterær betydning bruges betegnelsen “bog” i vor tid om alle slags tekster i dokumentform, hvad enten de er håndskrevne (fx papyrusruller), trykte, indlæst på lydbånd som “lydbøger”, eller de foreligger i digital form som fx et leksikon på cd-rom eller er en tekst/fil, der kan downloades på internettet eller læses på en e-boglæser. Som kulturfaktor defineres bogen dog stadig oftest som en skreven eller trykt tekstmængde, beregnet på læsning uden tekniske hjælpemidler.” (Poul Steen Larsen i <https://lex.dk/bog>; lesedato 10.03.25)

En bok “should be thought of as a whole. A book is an entity, to be reckoned with in its entirety” (Johanna Drucker sitert fra Kircz og Weel 2013 s. 77). Boka er både kulturgjenstand, idé- og vitenskapsbærer og salgbar vare (Schütz 2010 s. 67).

En relativt skarp avgrensning av hva en bok er:

“1 A book is *printed*. It is created using one or more machines rather than written or painted by hand.

2 A book is a *publication*. It is printed in multiple copies for circulation to more than its creator.

3 A book comprises *at least 49 pages*. The UNESCO definers evidently meant to exclude short documents. We would call those pamphlets, not books.

4 A book has *covers*.

5 A book is *not a periodical*. That is, it is not updated under the same title on a regular basis, like magazines and newspapers.” (Turow 2009 s. 264)

“Between the covers lies a promise: the possession of a book will mystically extend the mind of the owner.” (Lunenfeld 2000 s. 136) “[T]he book fosters a sense of mental privacy, in which the individual mind is felt to be a locus where ideas originate. Thus, the book encourages a disciplined and orderly mental attitude that valorizes personal, individual contemplation as a means of gaining access to ideas that are regarded as transcendent truths.” (Gaggi 1997 s. 113)

“Books are more than repositories of text; they are icons of knowledge and are therefore praised, ignored, or burned, depending on the meaning they have for the user. Books stand in metonymic relation to human archetypes and ideas. This is why a book-burning is a terroristic act.” (Lunenfeld 2000 s. 135)

“Popular historian Barbara Tuchman’s 1980 address at the Library of Congress describes the humanist’s attitude toward books: “Books are the carriers of civilization. Without books, history is silent, literature dumb, science crippled, thought and speculation at a standstill. Without books, the development of civilization would have been impossible. They are engines of change, windows on the world, and (as a poet has said) ‘lighthouses erected in the sea of time.’ They are companions, teachers, magicians, bankers of the treasures of the mind. Books are humanity in print” (Tuchman 1980,13).” (Knuth 2003 s. 5)

“Although we think we know what we mean by a “book,” new digital texts and reading devices are making us reconsider. A book has characters, letters and words and sometimes images. It can be read, but does it need to have a cover and a spine – and does it need to have what we think of as “pages”? [...] We instinctively think that it will be printed, but that might not be so intrinsic to a book when we reflect upon its long and pre-printed history – or of the many different material forms of the book in different parts of the world [...] The appearance of portable computers, smartphones, and scrollable texts challenges assumptions about the make-up, effect, and purpose of books. We can reflect anew upon cuneiform tablets and ancient Assyrian libraries of books made of clay tablets, just as we do about books made not simply from paper or parchment but from bone or shell or bamboo or papyrus or leaves or micro-processors and LCD screens. Book material has ranged from tortoise shells and deer bones to lengthy scrolls in the ancient world to concertina codices in Central America, bamboo and silk books in east Asia and palm leaf manuscripts in south Asia and elsewhere. [...] Whether made of a clay, a skin or a natural fiber, or enabled by a digital screen, central processing unit, random access memory or a graphics card, books function as portable objects. This makes a book different from an inscribed monument. Books might travel over very short or very long distances and serve, in varying degrees, as resilient transmitters of knowledge, information and entertainment.” (James Raven i <https://lithub.com/what-exactly-do-we-mean-by-a-book/>; lesedato 10.03.25)

På engelsk brukes ordet “fan” (“vifte”) om en “book bound at only one point, usually one of the four corners.” (Joan M. Reitz i http://lu.com/odlis/odlis_c.cfm; lesedato 30.08.05)

En bokasin er en mellomting av en bok og et magasin (tidsskrift). På engelsk kalt “mook” eller “mag-book” (Balle 2020 s. 120). “What is a mook [...] they’re somewhere between a magazine and a book, and so m(agazine) + (b)ook = mook. They often have their own shelves in Japanese book stores, and even convenience stores, and their content tends to be somewhere between a normal magazine and a book, as well. Whether they’re about fashion, hobbies, or something a little more niche, they often look like a magazine with content that’s a little more in-depth. Usually.” (<https://www.japankuru.com/en/shopping/e3237.html>; lesedato 25.03.21)

Bøker er ikke nødvendigvis synlige, f.eks. er lydbøker primært kun lydfiler (Kircz og Weel 2013 s. 79).

“Over the last five thousand years there have been four transformations of the “book” in which each manifestation has differed from its predecessors in shape and structure. The successive, sometimes overlapping, forms were the clay tablet inscribed with a stylus (2500 B.C.–A.D. 100), the papyrus roll written on with brush or pen (2000 B.C.–A.D. 700), the codex, originally inscribed with pen (A.D. 100), and the electronic book, currently in the process of innovation.” (Kilgour 1998 s. 3-4)

“The Whatness of Bookness, or What is a Book. [...] I coined the term “bookness” in the 1970s (after reading in James Joyce’s *Ulysses* of the “horseness of horses” – the whatness of horses – this led me to coin it as “the whatness of the book” or “bookness”) [...] Bookness: The qualities which have to do with a book. In its simplest meaning the term covers the packaging of multiple planes held together in fixed or variable sequence by some kind of hinging mechanism, support, or container, associated with a visual/verbal content called a text. The term should not strictly speaking include pre-codex carriers of text such as the scroll or the clay tablet, in fact nothing on a single leaf or planar surface such as a TV screen, poster or hand-bill. [...] The book is generally thought of as a compact, conveniently portable mobile object (although there can be giant books, made of any material). The book, as book, has multiple planes because all the text or material it contains would be too unwieldy in a single planar form. There are book-like objects or appearances and object-like books, but that is a different story.” (Philip Smith i <https://www.philobiblon.com/bookness.shtml>; lesedato 27.03.21)

“[W]e call objects as diverse as clay tablets and codices ‘books’. The ambiguities and uncertainties regarding the definition of the book go way back in history and the problems we have with the definition today mirror problems with the definition of a book as an historical object. [...] Visually recognizing ancient scrolls as predecessors of printed books requires a leap of the imagination or at the very least

a certain amount of historical knowledge. Besides presenting a text on a flat surface, ancient scrolls and today's printed books share few common physical features. The same goes for the even older ancestors, clay tablets, compared to their newly born descendants, ebooks. [...] if he was taken by time machine from medieval Mainz to a contemporary bookstore, Gutenberg would likely recognize a contemporary paperback as a distant grandchild of his Bible. It is far less likely that a similar time travel operation would allow a Babylonian administrator to recognize the functional relationship between a paperback, Gutenberg's Bible and a clay tablet." (Kovač, Phillips m.fl. 2019)

"Books [were] produced during the earliest periods in which human activities were recorded – on clay tablets in Mesopotamia, on papyrus scrolls in ancient Egypt, on tree bark or palm leaves in Asia, etc. – usually to record sacred prayers and rituals, traditional sagas and epics, lists of dynastic succession, laws and legal decisions, property ownership and taxation, magical incantations, astronomical observations and astrological predictions, important medical knowledge, etc. Because of the amount of labor required, early books were usually produced in single copies." (Joan M. Reitz i http://lu.com/odlis/odlis_c.cfm; lesedato 30.08.05)

"The Book of the Dead (better translated as "Chapters of coming forth by day") is by far the most famous extant Egyptian work, and can claim to be the first fully illustrated book. It takes numerous forms from about 3000 B.C. to near 1000 B.C., but whether a text engraved on a pyramid or a mummy coffin or a papyrus roll, it served the purpose of assuring the dead a safe passage which, through magic spells, gave them eternal life, even to the point of being at times able to return to earth. The best versions are from the 18th and 19th dynasties (c. 1560-1320 B.C.) with superb hieroglyphics and fine illustrations of gods and demons. Then mass production set in, and as more and more of the guides were copied, one from the other, errors crept into the text and the pictures became increasingly crude. Cheaper editions, and these became numerous, had few if any illustrations. [...] The Book offers a complex version of the path of the dead and the afterlife. An important judge is the ibis-headed god of the scribes, Thoth, who records the life of the deceased and presents the evidence to Osiris and 42 judges. With modesty, Thoth often says in Books of the Dead, "I am Thoth the perfect scribe, whose hands are pure, who opposed every evil deed, who writes down justice and who hates wrong." Suffice to say, the Book of the Dead never records someone who did not pass the tests ... particularly as that individual, whose stereotypical portrait often appears at the opening, paid a considerable sum for the work. There are numerous familiar figures, from the "ferryman" who takes the dead across a body of water separating sky and earth, to formulations of one's goodness such as: "I gave bread to the hungry, clothes to the naked. ... I respect my father, I pleased my mother." " (Katz 1995 s. 24-25)

"The oldest known roll-form book is the Praise Papyrus, dated about 1990 B.C. It contains the maxims of the vizier Ptahhetep, who lived under Izosi in the Fifth Dynasty (2394-2345 B.C.) [i Egypt], together with some fragmentary maxims of

another vizier. If Ptahhetep did indeed write the Maxims, a contemporary copy, were one ever to turn up, would surely be a strong contender for being the oldest book in the world. The Maxims were popular in later centuries and still are; at least eighteen printings have appeared in the last hundred years, and at the time of this writing the Maxims are still in print.” (Kilgour 1998 s. 30)

“In China and Japan, the evolution of the book proceeded as in the West, from scroll to leaves enclosed in a cover, but by a different route. Instead of binding separately cut leaves in codex form, a continuous roll of writing material was accordion-pleated, creating a series of folded leaves left uncut at the fore-edge with writing (and later printing) on one side only.” (Joan M. Reitz i http://lu.com/odlis/odlis_c.cfm; lesedato 30.08.05)

Palmebladbøker eller palmebladmanuskripter har i Østen i århundrer blitt laget av tørkede palmeblad. “Commoners in medieval Karnataka [i India], by and large, used processed palm leaves as writing material. These were then bound carefully in book form, and thereby rendered easier for transportation, preservation and exchange. Only old religious texts are now available in such book form. Most other palm-leaf books with illustrations on non-religious subjects and worldly topics have been lost. The Jaina holy texts, Dhavala and Mahādhavala may be considered the oldest and best preserved illustrated palm-books in Karnataka. They belong to the 11th century C.E. Palm-leaf books were in vogue in India as far back as the 4th century C.E. [...] A copy of the poet Pampa’s Adipurana of 1379 C.E., on a palm-leaf book, is quite clear and readable till today. Such books clearly lasted for centuries when they were well preserved. However, a lot of ignorance and superstition persists among the masses regarding palm-leaf books. In several households, they were handed down from generation to generation as an heirloom. [...] Palm leaves were first cut from the trees before they could dry up and become brittle. These were then boiled in water to the required temperature in order to render them soft. The softened leaves were then dried in the shade or mild sunshine. The desired portion was taken from mid-leaf, pressed and then polished. These were then cut into the required size and made into rolls of paper.” (Jyotsna Kamat i http://www.kamat.com/database/books/kareducation/palmleaf_texts.htm; lesedato 06.06.18) “Objekt kjøpt på Bali i 1990, inneholder palmebladbok om svartekunster.” (<http://objekter.no/eske/>; lesedato 22.05.18)

I Kashmir nord i India har det blitt funnet svært gamle “birch bark manuscripts, the folios cut in *codex* form and bound between leather covers” (Gaur 1987 s. 39).

En bokrull var i Egypt og i den greske og romerske antikken en rull lagd av papyrus. I Egypt var de i bruk fra slutten av 3000-tallet f.Kr. Andre materialer som kan rulles sammen, f.eks. pergament (skinn), kan også kalles bøker når de inneholder mye tekst eller bilder. Et eksempel: “En bokrull fra Firenze laget på 1300-tallet, ble onsdag vist frem i Israel Museum i Jerusalem. [...] Bokrullen er på hebraisk og handler om en pilegrimsreise til Israel. [...] Dette er den eldste kjente

visuelle reiseskildringen fra Det hellige land. Bokrullen er nesten elleve meter lang og dokumenterer en egyptisk jødes pilegrimsreise til Israel. Den har 130 illustrasjoner, mange av dem med inskripsjoner. Disse viser hellige steder på strekningen Egypt til Libanon, og gir et glimt av hvordan regionen så ut for mer enn 700 år siden.” (<https://idag.no/unik-handmalt-skildring-av-pilegrimsreise-til-israel/19.37449>; lesedato 28.02.25) “The nearly 11-meter parchment is the focus of “Painting a Pilgrimage,” the exhibit depicting the pilgrimage of a medieval Egyptian Jew from Cairo to the Land of Israel, the earliest known visual travelogue of the Holy Land.” (<https://www.timesofisrael.com/museum-unveils-14th-century-hand-painted-scroll-depicting-ancient-israel/>; lesedato 28.02.25)

Det var med bokrullene det for første gang ble mulig å frakte lange tekster, og dermed ble de nyttige innen både handel og kulturutveksling (Christine Luz i Rautenberg og Schneider 2015 s. 267).

“In the middle of the last century [ca. 1950], an old book made of gold of the highest fineness was found in Bulgaria. Etruscan inscriptions in the book may contain unique information about the extinct culture. The precious manuscript dates back to around 600 BC, that is, it is more than two and a half thousand years old. According to archaeologists, this is one of the oldest multi-page books in the world. [...] The cover and pages of the manuscript are made of 24-karat gold and are bound together with two rings made of the same metal. The unique technique of the jewelers testifies to the high skill of the manufacturers. The book is small: the size of the gold sheets is 5 to 4.5 centimeters, the total weight of the masterpiece barely reaches 100 grams. [...] According to experts, the gold sheets contain a text related to the local religious and philosophical school of thought based on the cult of Orpheus that came from the Greeks. In addition to the text, the pages are decorated with engravings of warriors, horses, mythical creatures and string musical instruments. The fact that the object made of the precious metal was placed in the grave testifies to the wealth of the deceased and, quite possibly, his belonging to this cult. [...] Due to the durability of the yellow metal, the ancient book is perfectly preserved. Gold is practically unaffected by time and external factors.” (<https://www.globalintergold.info/en/etruscan-gold-book-zo238/>; lesedato 28.02.25)

Liber linteus zagradiensis, “the linen book of Zagreb, better known as the Mummy Wrappings of Zagreb, dated to the first half of the second century BC, containing the longest Etruscan text (c. 1330 words). It was made in Etruria and later on reused in Egypt. There the book was cut into eight strips, five of which were partly preserved. The book contains twelve columns or ‘pages’. C. 60 % of the original text has been preserved.” (<https://www.peeters-leuven.be/detail.php?id=5295>; lesedato 19.03.25)

“Bog hedder på oldgræsk *biblos* og på latin *liber*, ord, der begge oprindeligt var betegnelser for papyrusbast. Historisk set har bogen haft mange forskellige fysiske

former. Sumererne og assyrerne skrev med kileskrift på *lertavler* allerede omkring 3000 f.v.t. Egypterne skrev omtrent fra samme tid med hieroglyffer på sammenbankede strimler fra *papyrus*-planten, der voksede vildt i Nildeltaet. [...] Knaphed på papyrus i Lilleasien omkring 200 f.v.t. var vistnok grunden til, at man bl.a. i byen Pergamon begyndte at bruge *pergament*, dvs. specielt hvidgarvet skind, som fra tiden omkring Kristi fødsel efterhånden erstattede papyrus som bogmateriale. [...] Rulleformen (latin *volumen*) forblev den almindeligste indtil 900-tallet, men allerede kort efter Kristi fødsel var en ny, alternativ bogform dukket op, *codexformen*, der lånte betegnelsen “codex” (*codicis*) fra de retsfor skrifter, der typisk var indholdet i de allerældste bøger. De tæt beskrevne pergamentblade blev faldet og samlet i læg, der med bændler blev hæftet sammen til en firkantet bogblok, omsluttet af to beskyttende træplader. Hermed var bogbindet skabt. Bogen havde nu fået den fysiske form, som vi kender i dag.” (Poul Steen Larsen i <https://lex.dk/bog; lesedato 10.03.25>)

Det latinske ordet “caudex” betydede treblokk eller trestamme, og ordet ble brugt om antikkens vokstavler lagd av vanligvis to treplater som ble bundet sammen (Bouquiaux-Simon 2004 s. 19-20). På innsiden av platene var det voks til å risse inn bokstaver med en stylus (pinne). Noen vokstavler kunne det blas i omtrent som sidene i dagens bøker fordi det var flere enn to treplater.

Før trykkekunsten var hver bok unik. “Johann Gutenbergs store latinske bibeludgave fra ca. 1454, den såkaldte *42-linjede Bibel*, markerede det brud med fortidens bogfremstillingsteknik, som gradvis igennem de følgende århundreder skulle gøre bøger til hvermandseje. Bøger blev herefter trykt hovedsagelig på *papir*. Det var allerede omkring år 1100 indført til Sicilien af araberne og havde i de første århundreder derefter ret upåagtet været fremstillet enkelte steder i Sydeuropa. [...] Det epokegørende nye var, at man med trykning fra typer kunne fremstille tusinder af tekstmæssigt *ens eksemplarer* af den samme bog. Det betød, at læsere af ét og samme værk over hele Europa i princippet kunne studere den samme tekst og derfor fik det samme udgangspunkt for deres viden om et bestemt emne. [...] Udbredelsen af trykte bøger var en forudsætning for både Renæssancens videnskabelige fremskridt i Europa, en anledning til Reformationens brud med den katolske kirke i begyndelsen af 1500-tallet og anledningen til Oplysningstiden i slutningen af 1700-tallet. Den trykte bog frembragte et totalt nybrud i vesterlandsk kultur. Med bøgernes stigende spredning i Europa voksede behovet for en fælles standard for bøgernes beskrivelse; man valgte bogens størrelse, *format*, som måleenhed, beskrevet ud fra det antal gange, trykarkene var faldet forud for bogens indbinding. De almindeligste bibliografiske bogformater, *folio*, *kvart*, *oktav*, stammer fra antallet af trykarkenes foldninger, en, to og tre gange, så de danner hhv. to, fire og otte blade, svarende til fire, otte og 16 sider.” (Poul Steen Larsen i <https://lex.dk/bog; lesedato 10.03.25>)

Daniel Kampa, en sveitsisk forlegger, sa i et intervju om bokmediets framtid: “Da Léon Bloy for hundre år siden klaget til sin forlegger over at bøkene hans solgte så lite, svarte denne: “Vet du hva, siden folk har begynt å bli begeistret for sykkelen, har de ikke lenger tid til å lese.” Samuel Fischer hevdet i 1926 at boken var den mest unnværlige gjenstanden i dagliglivet, fordi folk flest drev med sport, danset og gikk på kino – og derfor ikke lenger leste.” (Achtermeier og Kosch 2024 s. 244)

“Truffaut’s *Fahrenheit 451* [...] as in the Ray Bradbury novel on which it is based [...] television (understood as the most significant threat to cinema in the second half of the twentieth century) comes to embody a society without memory, a present time without depth or ambition: books, by contrast, come to stand for memory, time, feeling, empathy, complexity.” (Crawford 2015 s. 210)

Bok: Høydepunkter fra 33 norske boksamlinger (2022) er redigert av Ernst Bjerke og Victor Plahte Tschudi. “Gjennom vakre fotografier og personlige tekster av 33 pasjonerte samlere, får vi innblikk i 66 helt spesielle norske og utenlandske bokverk. Utvalget spenner over 2000 år – og omfatter bl.a. verdens første nedskrift av Peters brev fra Bibelen (300 e.Kr.), første trykte eksemplar av Snorres Heimskringla på svensk (1670) og førsteutgave av Ibsens Kongsemnerne med forfatterens korrektur (1863). Fra nyere tid kan nevnes en enestående utgave av den ironiske og nazi-kritiske barneboken Snorre Sel av Frithjof Sælen og Ingvar Ambjørnsens Pepsikyss, trykt og illustrert av forfatteren selv (1976). Bok – høydepunkter fra 33 norske boksamlinger gis ut i anledning av Bibliofilklubbens 100-årsjubileum i mars 2022. Innledningen, skrevet av to av klubbens 33 medlemmer, gir både et rikt bilde av klubbens ærverdige historie og bibliofiliens karakter; nemlig dens kjærlighet til boken som objekt. Utvalget av akkurat disse 66 bøkene, ført i pennen av deres eiere, illustrerer på en ypperlig måte hvordan boksamlere jakter det særegne fysiske eksemplar. Det være seg på grunn av utgiver, eier, dedikasjoner eller innbinding eller om de er førstetrykk, særtrykk, pirattrykk og feiltrykk. En liste med ordforklaringer om innbinding og utstyr er inkludert for de spesielt interesserte.” (<https://www.ark.no/produkt/boker/fagboker/bok-9788293140887>; lesedato 28.02.25)

“For centuries, the backbone of authors’ fees was the number of printed copies sold. However, for books that are part of a subscription scheme, Amazon introduced payment according to the number of pages read, an unimaginable methodology in the print era. From the authors’ point of view this means that a 30-page story that is read by 100,000 readers earns more money than a 700-page novel that 100,000 readers bought and start to read but which most of them stop reading on page 15; in print publishing the situation is reversed. Such a system encourages authors to write shorter stories: if successful, readers will buy them as a series and at a certain point they could be collected together in one volume in print.” (Kovač, Phillips m.fl. 2019)

“Pass deg for robotbøker [...] Helautomatiserte bøker, som henter innholdet gratis fra blant annet Wikipedia, selges på nett. [...] Like etter Whitney Houstons død dukket det opp en rekke bøker på nett om artisten. Problemet med robotbøker er at de gir seg ut for å være vanlige bøker. Kundene tror de kjøper en kvalitetsbok – ikke en samling nettartikler fra blant annet Wikipedia. [...] - Robotbøker er skrudd sammen uten kvalitetskontroll, rett og slett bare smekket sammen, sier bibliotekar Thomas Brevik [...] En robotbok blir laget av en søkerobot som henter stoff om et tema, ofte på Wikipedia, og et dataprogram brytter det hele om til en bok. Robotboken kan altså bestå av en Wikipedia-side, samt alle artiklene som Wikipedia lenker til. Bøkene lages altså uten noen forfatter eller redaktør. Slik spys det ut tusenvis av bøker uten særlig anstrengelse. [...] Robotbøkene registreres i store bokkataloger, som nettbokhandlere abonnerer på. Slik spres de i nettbutikker verden rundt. Bokhandler som nordiske Adlibris, amerikanske Barnes & Noble, og britiske Waterstones har mengder med bøker fra såkalte robotforlag, som USA-baserte Books LLC og tyske Alphascript. [...] Robotbøkene finnes som datafiler til de fleste nettbrett, men også i papirutgave. [...] Konsulent og ekspert på digital strategi Geir Stene mener at robotbøkene slik de er i dag, ikke utgjør noe stort problem. Geir Stene tror teknologiske fremskritt kan føre til at kvaliteten på robotbøker blir bedre, og at det kan true forlagsbransjen [...] dersom teknologien som disse bøkene blir generert av bli smartere [...] Det jobbes aktivt i verden med såkalte semantiske søkemotorer, som i motsetning til dagens motorer kan tolke innhold. Hvis vi får maskiner som kan tolke tekst bedre, kan det dermed bli mulig å bygge bedre kompendier og faktabøker. Dette kan i sin tur true tradisjonell forlagsbransje, mener Stene. [...] Når brukeren ikke vet om det de får lett tak i på nettet holder god kvalitet, vil etterspørselen etter noen som kan gå god for innholdet øke. Den tradisjonelle redaktøren vil bli mer etterspurt. Folk kommer til å trenge gode redaktører for å unngå å få dårlig innhold eller til og med få løgn servert, sier Stene. [...] Opphavsretten til stoffet som er generert av robotbøker vil være umulig å beskytte i fremtiden, mener han.” (Hilde Bjørnskau i 2012; <https://www.nrk.no/kultur/bok/pass-deg-for-robotboker-1.8327854>; lesedato 15.04.20)

Det har vist seg at mange som har lest en e-bok, ofte senere kjøper samme bok i papirformat fordi de ønsker å eie den fysiske. Trykte bøker har en “ikonisk funksjon” med varig verdi som objekter (Günther Stocker i Achtermeier og Kosch 2024 s. 189). Trykte bøker i en bokhylle er en visuell minnemarkør om allerede leste bøker og øker sannsynligheten for at de blir lest på nytt.

Litteraturliste (for hele leksikonet): <https://www.litteraturogmedieleksikon.no/gallery/litteraturliste.pdf>

Alle artiklene i leksikonet er tilgjengelig på <https://www.litteraturogmedieleksikon.no>